

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dné vsakega meseca.

Naročnina
stane 1 gl. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 20.

V Ljubljani, 20. julija 1898.

Letnik IV.

Naročnikom!

Vse častite gospe naročnike, kateri še doslej naročnine niso poravnali za tekoče leto, opozarjamo, da je ta že druga številka drugega polletja. Prosimo, da vsi zaostali pošljejo vso zaostalo naročnino. Ob enem jim pošiljamo pošne nakaznice. Le ako stori vsak svojo dolžnost, potem more list redno spolnovati svojo nalogo. Naročnina za celo leto je samo 1 gl. Dalje tudi prosimo iskreno svoje somišljenike, naj razširjajo list in mu pridobivajo novih naročnikov. Tudi prosimo častite gospe naročnike, naj nam pri spremenjenju bivališča naznanijo svoje staro bivališče. — »Glasnika« se dobivajo posamezne številke v prodajalnici g. Štefeta pred Škofijo po 5 kr. — Tudi naroči se lahko tam.

»Moderna« šola.

Z vso silo zaganjajo se v zadnji čas socijalno-demokratični učitelji v krščanske socijalce in njihova načela. Pomagajo jim pri tem »kulturnem« delu pridno tudi tisti liberalni učitelji, kateri, da si stojé na temelju tako zvane »moderne« omike, nimajo toliko doslednosti, da bi prestopili popolnoma v tabor rudečkarjev.

Vse pa, kar ti močje navajajo proti krščanskim socijalcem, kaže jasno, kolike

vrednosti je »moderna« omika in »moderna« šola.

Najprvo trdijo ti čudni ljudje, da je povsod tam, kjer vlada »klerikalizem« in imajo duhovniki vpliv, ljudstvo na nizki stopinji izobraženosti. V dokaz svojim trditvam, sklicujejo se na statistiko, katera kaže, da je na Laškem 62 % neizobraženih, v Avstriji 44 %, v državah torej, kjer je prebivalstvo v večini katoliško, da je pa nasprotno na Nemškem, Norveškem in Danskem, torej v protestantskih državah, neizobraženih samo 1-4 %.

Ta dokaz pa je jalov. Znano je namreč, da na Laškem nima duhovnik prav nobenega vpliva na šolo, ki je povse »moderna«, da je tudi pri nas medkonfesijonalna šola, kjer je veronauk samo učni predmet, kakor n. pr. branje ali računstvo. Na Nemškem, Norveškem in Danskem pa je vpeljana strogo verska šola.

Torej »moderna« medkonfesijonalna šola ne povspešuje, tako uči statistika, izobrazbe v istej meri, kot konfesijonalna šola.

Nadalje so gospodje nedavno na Dunaju na nekem učiteljskem shodu tarnali, kako zanemarjena je dandanes mladina v nravnem oziru. Dandanes v času »moderne« šole, ki so jo tako slavili in jo še tako slavijo, tožijo učitelji sami, da mladina nravstveno očitno propada. In vstal je na omenjenem shodu nek modrijan, in je rekel, da se to propadanje dá zabraniti, ako se, kar se le dá, skrči na ljudski šoli učenje — veronauka. To vam je modrijan, kajneda?

Nasprotja socijalnodemokratiških načel.

II. Svoboda.

Socijalna demokracija vedno in vedno povdarja, da se bori za popolno svobodo ljudstev, da hoče trpeče ljudstvo osvoboditi raznih spon, v katere je vsled sedanjega družabnega reda vkljenjeno. Med te spon, ki ovirajo svobodno gibanje ljudstev, prištevajo seveda v prvi vrsti vero, zato ker nam ista kaže na izvor vsake avtoritete in uči spoznavati in spoštovati najvišjo avtoriteto — Boga. Njih boj velja torej vsaki avtoriteti. Zato jim niso po volji sedanje oblike držav in državni zakoni. Boré se posebno proti onim naredbam, ki so namenjene ohraniti pošeno družino — proti zakonu. Socijalnim demokratom nikakor ne vgaja dosmrtna zveza jednega moža z jedno ženo. Oni, ki sejejo nauk materijalizma, hočejo na podlagi divje zverinske svobode ponižati človeka do živali tudi v tem, da nameravajo vpeljati prosto ljubezen. Družina, steber pošene družbe, v očeh socijalnih demokratov ni postulat svobode in zato se mora odpraviti. Strast rodi strast in podlost rodi podlost, ves izrodek podlosti se kaže pri socijalni demokraciji ravno v »svobodni ljubezni«. In to, da hočejo socijalni demokratje vpeljati svobodo tudi v najvažnejšem dejstvu človekovem z ozirom na družino, kažejo, kako malo razuma imajo za zboljšanje cele družbe. S »svobodno ljubeznijo« se človeški rod ne bode zboljšal in tudi ne njega razmere v socijalnem življenju. Pač pa se bode pod plaščem prostosti ljudstvo pogreznilo v živalsko nižavo. To tudi vedoma nameravajo

LISTEK.

Skrben pastir.

Ceški spisal V. K.
(Konec.)

Duhovni pomočnik pride. »Pojdite v cerkev«, reče mu župnik, »in vzemite Najsvetejše, pojdeva skupaj obhajati!«

Dekli pa zaukaže, da mu pomaga napraviti se.

Duhovnik in dekla sta se začudila.

»Storite, kakor sem ukazal!« pravi župnik skoro strogo. »Kliče me dolžnost.«

Duhovnik in dekla sta ubogala. Župnik je zopet na novo oživel. Bolno, umirajoče telo je ubogalo dušo.

Posadili so ga v kočijo in mladi duhovnik je držé Najsvetejše sedel k njemu.

Majeva noč je bila čarobno krasna in topla. Visoko na nebu je stalo ozvezdje »voz«. Župnik zre nepremično na nj ter šepeta: »Še ne zahaja, še dokončam to. Česčena kraljica!«

Voz je obstal pred dvorcem kapitanovim. Župniku so pomagali iz voza in ga peljali k bolniku. Pred njim je šel duhovnik s sveto popotnico.

Ko je bolni kapitan začul zvonček, se je stresel in, videč mladega duhovnika stopiti v sobo, vprašal hitro: »Kaj hočete pri meni? Kdo vas je klical?«

Sedaj pa se duri široko odpró in v sobo stopi opirajoč se na dva moža umirajoči župnik.

Kapitan se prestraši in začudeno gleda župnika. Ta pristopi k postelji in mu poda tresočo roko.

»Kaj vas je privedlo k meni, častiti gospod?« vpraša kapitan župnika skoro boječe. »Priatelj, slišal sem, da morate zapustiti svet«, odgovori župnik odkritosrečno in z močnim glasom. »Tudi jaz sem na poti v večnost. Ali bi ne hoteli iti kot dober prijatelj z menoj po istej poti, po poti pokore?«

Kapitan se nasloni na blazino in namigne pričujočim, da gredó iz sobe. Bila sta z župnikom dolgo časa sama in ko so na dano

znamenje domači vstopili v sobo, videli so kapitana solznih očij, župniku pa se je bralo veselje na obrazu.

Duhovni pomočnik je podelil kapitanu sv. Rešnje Telo in sv. poslednje olje. Po končanem sv. opravilu je prijel župnik bolnega kapitana za roko in dolgo sta si gledala drug drugemu v oči, tako da je slednjič kapitan ginjen po tolikem junaštvu in tolikej ljubezni umirajočega dušnega pastirja poljubil župniku roko, česar do sedaj še ni nikdar storil. Župnik ga poljubi na čelo in reče: »Na svidenje!«

Nato so peljali župnika v kočijo. Utrujen in oslavljen od zadnjega napora se zgrudi v vozu v kot in se ozre proti nebu. Pogledal je na ozvezdje »voz«.

Stalo je že nad zapadom.

»Bilo je že zadnji čas«, reče tiho mlademu duhovniku. »Glejte! »voz« že zahaja in tudi moja pot se bliža vratom večnosti.«

Obnemogel se nasloni na svojega pomočnika.

brezvestni in brezverski socialni demokratje. Za voditelje socialne demokracije cvetela bo pšenica najbolje, kadar bo ljudstvo podivjano, poneumjeno in pasje podlo. Vsaj v tem smislu moremo umevati delovanje za »svobodno ljubezen«. Ako se pomisli, da v človeški družbi popolna osebna svoboda na vse strani nikakor ni mogoča, potem moramo boj za nekaj tacega obsojati kot najpodlejši namen — slepiti ljudi. Prava svoboda zahteva gotovega varstva, v katerem se človeku prepoveduje in zabranjuje počenjati, kar bi se mu ljubilo. Ako smo popolno svobodni, potem nam mora biti dovoljeno se med seboj pobijati. Ali bi bila pa taka prostost nam koristna? Ne, nikdar ne! In vendar socialni demokratje zahtevajo individualno prostost, v kljub temu da trdijo, da je zemlja skupna last vseh ljudi, po katerem načelu bi morali biti vsi ljudje sužnji celi družbi. Oglejmo si sedaj še nekoliko, kako socialni demokratje sami izvršujejo načelo svobode. Ako se ozremo na razne njihove strankarske shode, prepričali se bomo kmalo, koliko velja njihova svoboda. Organizovani so tako, da brez dovoljenja vodstva ne sme nobeden na svojo pest kaj ukreniti. Le kar zapove strankino vodstvo, to se sme in mora izvrševati. Na shodu v Lincu se je hotelo prepovedati delavcem štrajkati brez vodstvenega dovoljenja. Vrejevati in voditi posamezne štrajke naj bi bil nastavljen nalašč zato poseben tajnik, katerega bi morali slušati štrajkujoči delavci. V Trstu je socialno-demokratski list »Lavoratore« pozival na pomoč proti krščanskim socialcem vlado in škofa. Junak in prvoboritelj krščansko-socialni sobrat Nučič je vsled svojega delovanja od socialnih demokratov v teku komaj jednega meseca dobil nad petdeset pretilnih pisem, v katerih mu svoboda oznanjujoči »sodrug« obetajo uboj. Koliko zasramovanja je prestal od njih vže dr. Krek. Pri Gorici na shodu so hoteli osebno napasti g. Fajduttija, ker se je osmelil ugovarjati socialnim demokratom; le največjemu naporu krščanskih socialcev se je zahvaliti, da ni bilo hujšega. V Nabrezini so hoteli socialno-demokratski kamenoseki vreči jednega tovariša iz dela samo zato, ker ni njihovega mišljenja. Takih dogodkov so o času državno-zborskih volitev mnogo poročali časopisi. Ob tej volitvi se je socialno-demokratska svoboda v resnici pokazala v pravi svobodni

Hladni jutranji veter je pihljaj, škrjančki so se vzdigovali proti nebu, veselo prepeva-joč slavo Stvarniku, in jutranja zora se je prikazovala na obzorju.

Voz se ustavi pred župniščem. Velikodušnega župnika vzamejo z voza, prenesejo v sobo, slečejo in položé v posteljo.

Župnik se ozre po rakvi in tiho reče: »Odprite okno, prižgite svečo, in vi, gospod duhovni brat, molite molitve za umirajoče!«

Mladi duhovnik začne moliti in župnik moli tiho za njim.

Jutranji veter je pihal v sobo in prinašal vonj cvetočih dreves in petje tisočerih ptičev.

Ko se je zalesketalo jabolko vrh zvonika v svitu prvih solčnih žarkov, razlila se je blaženost po licu častitljivega pastirja, mladi duhovnik je padel na kolena in molil: »Potuj, duša krščanska, s tega sveta!« Mrtvaški zvon je zapel, po celi župniji so ljudje molili in majev dan se je smehljaj blaženosti kot lice mrtvega župnika. —

Kapitan je ozdravel in hodil še dolgo na župnikov grob.

luči. V Gradcu so drugomisleče volilce napadali in pretepali po živinsko. V Ljubljani so pred volišči napravili svoje kordone in ljudi s silo lovili za svoje kandidate. Nasprotnike so zmerjali in psovali na vse mogoče načine, — seveda vse v ime »svobode«. Po gostilnah so krščansko-socialni možje izpostavljeni psovanju in surovemu zabavljanju, tako da je treba precejšnje samozatajbe, da se ohrani mirna kri. Tako vidimo iz lastnih in najnovejših skušenj, da socialni demokratje tudi na postulat svobode nič ne držé, kadar se gre priznati svobodo tudi drugim, recimo nasprotnikom. Dosledno bi moral oni, ki sam nekaj hoče, isto iz svojega nagiba in doslednosti pustiti tudi drugemu. Tega pa socialni demokratje nečejo. Oni hočejo prostost le za se in za svoje namene, ki so: vničiti po peklenskem načrtu krščanstvo. Zato slepi ljudi z goljufovimi obljubami in nazeri in s tem spodkopavajo korenine blagostanja celi družbi. Tudi mi krščanski socialci hočemo svobodo, toda ono svobodo, ki dovoljuje človeku delati le dobro in prepoveduje vsako družbi škodljivo početje posamnika. Svoboda mora biti omejena kakor ogenj, ako hočemo, da nam ne vniči vsega, kar si je človeštvo pridobilo koristnega v teku časov. Dolžnost vsakega pametnega in razumnega človeka je, da pobija nazor socialnih demokratov o divji svobodi, katerega niti sami dejansko ne priznavajo. Iz tega moremo sklepati, da socialna demokracija delavce le slepi, ko jim obeta zlato neomejeno svobodo. Kakor svojega načela sedaj ne vpošteva nasproti drugim, tako ga ne bode vpoštevala proti svojim somišljenikom, kadar bo prišla do vlade in moči. Mesto svobode dala nam bi na roke in noge verige; teh pa nočemo, zato nočemo pa tudi socialne demokracije.

Politika po svetu.

Dogodki v Galiciji. Židovska nesramna sleparija je privedla dobro in miroljubno prebivalstvo Galicije v brezupni položaj. — Dolgo časa je ljudstvo molčé prenašalo krivice, ki so se mu godile od brezvestnih judov. Ljudstvo se je raje selilo v tuje kraje, kakor da bi bilo mislilo na obrambo nasilnikov. Toda vsaka mera mora biti jedenkrat polna. Tako tudi mirno slovansko ljudstvo ni moglo več prenašati krivic in ohraniti mirne krvi nasproti predrznosti židovskih lopovov. Pojavili so se v večjih krajih nemiri, razburjeno ljudstvo je oplenilo prodajalnice židom, hotelo iste pognati proč, vprlo se konečno celo vojaštvu. Vsled tega je vlada oklicala za nekatere okraje naglo sodbo. — Kakor poročajo listi, je ces. namestnik v Galiciji izjavil, da je priporočil to sredstvo v ohranjenje miru, ker se mu je videlo nujno potrebno. Mogoče! Toda mi mislimo, da nagla sodba in krvniki niso ono sredstvo, s katerim se odžene lakota in zadovolji ljudstvo. Da je prišlo v Galiciji do izgredov, ni nihče drugi kriv, kot brezobzirno izkoriščanje ljudstva po judih in plemenitaših. Želeti bi bilo, da bi se visoki gospodje cesarski namestniki vendar jedenkrat že tudi o tem hoteli poučiti in osrednji vladi povedati in priporočiti »radikalnih« sredstev v ljudsko in državno korist. Taki pojavi naj bi pač zmodrili naše državnike, da začno resno misliti na socialno preosnovo v državi. Ker le s socialnimi preuredbami v korist ljudstva se more ohraniti red in mir. Drugače zna biti »nagla sodba« še večkrat na dnevnem redu in to gotovo ne v slavo moderne države. Ne nagla sodba obupanemu ljudstvu,

marveč nagla sodba kapitalističnemu redu in njega privržencem, bi vplivala pomirljivo na obupane duhove!

Špansko-ameriška vojska bo najbrž kmalu končana, vsaj na Kubi se ne bode več bojevalo. Zadnje dni se je šlo samo za mesto Santiago, ki je pa sedaj že v ameriških rokah. Španske čete so že ostavile mesto, in sicer z vojnimi častmi. To je po našem mnenju še najbolj pameten korak, kar se jih je sploh storilo v sedanji dolgotrajni vojski. Ljudje, vojaki in mestno prebivalstvo, posebno ubožneje, ter imetje, vse je ohranjeno vsled tega, ker so se Španjci udali, kar bi gotovo ne bilo, ko bi se bili še nadalje obotavljali in ne marali oditi iz mesta. Odšli so pa še dovolj častno, kakor je zahteval poprej vojni minister, tako da tudi o tretjem porazu špansko prebivalstvo ne more biti preveč razburjeno. Španska posadka in vjetniki podajo se sedaj v Španijo, in sicer na nevtralnih ladijah, ker nimajo na Kubi dovolj lastnih ladij, ameriška vojna oblastva pa zasedejo Santiago ter ostanejo v njem, dokler se ne reši mirovno vprašanje. Za mir je sedaj že vse bolj vneto in vedno bolj prodira misel, da je bolj skleniti mir preje, nego pozneje. Pogoji sedaj ne bodo ravno pretežki za Španijo, ako je resnično zagotovilo Mac Kinleya, da bo zahtevala Amerika neodvisnost Kube in odstop otoka Portorico Amerikancem, nasproti se pa dovoli Španjem, da si ohranijo Santiago. Na Filipinih ne marajo Amerikanci razven jednega pristana prav ničesar iskati, kakor tudi ne bodo zahtevali nobene odškodnine. Manj Španjci sedaj skoro ne morejo zgubiti, kakor je tu navedeno, in skoro ni dvomiti, da bi se s temi pogoji Španjci ne zadovoljili, posebno še, ako bodo posredovale velevlasti. Ameriške ladije so sedaj na potu v Španijo. Vodi jih admiral Watson. Naročeno mu je baje, da mora napasti španska mesta v Evropi. Do tega pa menda ne pride, kajti pogajanje o miru se je že pričelo in konečno se bodo postavile po robu tudi evropske velesile in zabranile drzen napad.

Naša organizacija.

Slovensko katol. delavsko društvo v Ljubljani je priredilo v nedeljo, dne 10. t. m. v Katoliškem Domu društven shod. G o s t i n č a r je pojasnjeval politični položaj v naši državi, ki je tak, da se o položaju sploh težko more govoriti. Koliko zla so napravili nemški in socialno-demokratski kričači delavskemu ljudstvu s svojim divjim postopanjem! Navezani so sedaj delavci sami nase, treba je, da se zganemo in si zasnujemo varovalnico za starost in onemoglost. Omenja delavske slavnosti, ki se ima vršiti v Ljubljani. Vse krščansko-socialno delavstvo naj pokaže, da živi in deluje za svoj blagor. G. Karlič podaje sliko socialnih demokratov in zatrjuje, da po socialno-demokratskih načelih ni možno rešiti delavskih stanov. — Predsednik shodu je z živjoklici papežu in cesarju zaključil shod. Ker sedaj vže precej dolgo ni bilo domačega društvenega shoda in se za ta shod niso izdala nikaka vabila, je bil bolj slabo obiskan. Sobrate društvenike opozarjamo, da se hoté prihodnjega shoda v večjem številu vdeležiti.

Konsumnim društvom v prevdarek. Na Dunaju se je osnovala zveza konsumnih in drugih zadrug s svojim glasilom pod vodstvom rudečih sodrugov; žal le, da so se dale tudi nekatere češke in moravske zadruge vjeti na te limanice socialne demokracije. Koliko nenasitnih socialno-demokratskih zakladov, v katere se bode moralo plačevati, vstanové, bomo šele videli. Ta zveza ima tudi svoje skladišče, s katerim oskrbuje svoje zadruge, vendar so cene blagu pri zvezi

tako visoke, da se ga ne bo mogoče posluževati. Toda kaj, sociji se zato ne brigajo. Pri nas na Slovenskem imamo tudi že lepo število zadrug, in jako potrebno bi bilo kaj ukreniti, da bi se različno blago naročevalo skupno v večji množini na korist zadrugam in združnikom, ko se sedaj od mnogih in mnogo blaga kupuje pri navadnih trgovcih za drag denar, ali pa se naročuje v manjšinah, vsled česar se mora tudi dokaj dražje plačevati; skupno bi se dobivalo mnogokrat boljše vrste in ceneje. Letos se vrši v Ljubljani skupni vseslovenski delavski shod. Ob ti priliki bi bilo gotovo umestno, da se posvetujemo, kako priti do ključa, s katerim bi se odprlo širše obzorje delavskim zadrugam. Mi potrebujemo virov blaga, ako hočemo našim zadrugam obstoj zagotoviti, ako hočemo, da naše zadruge služijo namenu, za katerega so se osnovala, namreč, da zboljšujejo žalostni stan trpinov. Sedaj, ko se boče žito spravljalo, bi se moralo na vsak način skrbeti tudi za zadruge, pozneje smo navezani na premetenega čifuta, kateri sme in ima moč določati cene, kakoršne so mu ljube, in jesti moramo kruh za dragi denar, kateri se steka v židovske žepe. Gospodje! Tu je nujno potrebno kaj ukreniti za obstoj naših zadrug in za zboljšanje trpinov, ne smemo čakati leta ali še več. Toraj, ako ne misli »Gospodarska zveza« kmalo kaj takega ukreniti, moralo bo ljubljansko delavsko konsumno društvo za toliko časa opravljati to prepotrebno posredovanje; pričeti mora dogovore z našimi kmetijskimi zadrugami, dogovarjati se treba, kako nabaviti po nizki ceni izvenkranjsko žito n. pr. ogersko, treba je že sedaj skrbeti radi krompirja, dalje je navadno v mesecih septembru in oktobru najugodnejša cena sladkorju, pozabiti ne smemo tudi naših sirarnic; predobro je znano, da nekatere zadruge ravno sir kupujejo le v manjših množinah, gotovo po zdatno višjih cenah, ravno taka je z dobavo vina; petrolej bi se sedaj tudi mnogo ceneje dobil, kakor se boče pozneje, akoravno mu je tudi že cena višja kakor mu je bila pred nekaj tedni. Takih in enakih stvari je mnogo, katere se morajo takoj rešiti, ker je nujna potreba za razvoj naših zadrug in zahteva to korist delavskega stanu. V »Glasniku« pa označujemo važnejše momente naših zadrug, in razmotrivajmo o skupnem postopanju, pri vseslovenskem delavskem shodu pa povejmo svoje načrte. Želimo pa, da nam dá ljubljansko delavsko konsumno društvo kmalu še nadaljnih v tem oziru potrebnih navodil, kakor nam je že svetovalo v mnogih ozirih.

Zadugar.

Trgovski odsek »Gospodarske zveze« se je konstituiral. Ta odsek obstoji iz odbornikov gg. Kavšek (načelnik), Belec (tajnik), Jaklič, Povše, Stanovnik in Uršič. Gospodarske zadruge, ki imajo kaj opraviti s trgovino, se pozivljajo, da se pridno obračajo na ta odsek za nasvete pri kupovanju in prodajanju. Naslov je tudi v tem slučaju: »Gospodarska zveza v Ljubljani«.

Katoliško delavsko društvo na Jesenicah obiskal je 6. t. m. presvetli knezoškof dr. Jeglič. Že zunaj si spoznal, da se je hiša, kjer ima društvo svojo sobano, pripravila na visoki, častni vsprejem. — Ko je vstopil Presvetli v društveni prostor, bilo je že tam zbranih nekaj društvenikov, izmed katerih podpredsednik g. Peter Rozman pozdravi v iskrenih besedah odličnega gosta v imenu društva. Ooljubuje, da hoče društvo napram vsem težavam stati z božjo pomočjo kakor mogočne skale orjaškega Triglave neomajano v boju za pravo in prostost sv. vere. Na besede, polne gorečnosti in udanosti, odgovarja Presvetli vidno zadovoljen, ter bodri društvenike k resnemu delu in življenju po naukih sv. vere. Le kiščanska vera, oživljena z dobrimi deli, zamore in boče preustrojila ves družabni sostav in ljudi zadovoljila, kolikor je to tukaj mogoče, saj popolne sreče in zadovoljnosti na zemlji itak ni. Živeti moramo tako, da nam bo bivanje tukaj na zemlji pot, most do trajne, večne blaženosti. To je naš končni namen. Z voščilom, da bi društvo krepko nadaljevalo in spopolnjevalo započeto delo, v to podeli presvetli knez in škof sv. blagoslov. Nato je šel Premilostni v tovarno in si je ogledal v spremstvu tovar-

niškega vodstva in drugih gospodov vsaj glavne znamenitosti, kakoršnih je v tovarni res vse polno. Le žal, da je bilo premalo časa, da bi si bil visoki gost vse posameznosti natančneje vpogledal. Predno se je poslovil od tovarne, spregovoril je še jedenkrat delavcem, kazal jim je častnost poštenega dela, potrebo različnih stanov in opravil ter jim prigovarjal, naj bodo delavci po vzgledu božjega Učenika in njegovega skrbnega rednika sv. Jožefa. Priporočal je vsem prav toplo že omenjeno katoliško delavsko društvo, katero jih bode s pravimi sredstvi vodilo do blagih, osrečevalnih smotrov in jih varovalo marsikake nevarnosti. Po teh blagohotnih, vspodbudnih besedah, ki so najboljše priznanje katol. delavskemu društvu, odpeljal se je Presvetli, ko je še poprej vsem podelil sv. blagoslov, z Jesenic na Koroško Belo in je vsem, ki so »dobre volje«, vzbudil le jedno gorke željo, da bi nas naš premilostni knezoškof še večkrat osrečil s svojo prijazno navzočnostjo! Bog daj!

Shod krščanskih socialistov v Dolini v Istri se je minolo nedeljo obnesel vrlo dobro. Nad 3000 udeležencev je prišlo od vseh strani. Govoril je nad jedno uro čast. gospod dekan Kompare o socijalnih in narodnih vprašanjih. Tudi nekaj drugih govornikov iz Trsta je govorilo o važnosti našega narodnega socijalizma, ki naj temelji v prvi vrsti na tleh verskega prepričanja.

Socijalne zadeve.

Otroško delo v Londonu. Nedavno je izšla izpod peresa Frank Hind-a kajizica, katera nam daje pojasnila o otroškem delu v svetovnem mestu Londonu. Na vzhodni strani glavnega mesta, pravi pisatelj, izrabljajo otroke še vedno najbolj v svoje sebične namene. Šolo neha obiskavati otrok povprečno z najstjim letom. Otrok sam je primoran tekom let, ko pohaja šolo, po končanem pouku donášati za živež rodovine. Najslabše se godi otrokom, ki delajo v tovarnah za vžigalične skatljice. Otrok dobi okrog 11 kr., mora pa sam si preskrbeti klej. Če dela mati s svojimi od 7 do 9 let starimi otroci od 7. ure zjutraj do pol polnoči, tako zamore zaslužiti na dan 76½ kr. Suhi kruh — to je jedina hrana — se more povžiti pri delu. Še slabše so plačani oni, ki delajo pasove ali deznike. Za dvanajst ženskih pasov dobi delavka 18 kr. Več kakor 3½ kr. ne more zaslužiti na uro. Za dvanajst deznikov se plača delavcu 92 kr., med tem ko se proda vsak deznik za 5 gl. 80 kr. Kdor dela žepe, ne dobi za delo vsacega več kakor 1 kr., pri tem mora pa dati svojo prejo. Jako slabo se plačujejo tudi oni, ki delajo umetne cvetlice; nič boljše niso razmere onih, ki napravljajo pohištvo. Dokler niso hodili Rusi delat na Anglesko, je zaslužil tak delavec lahko 16 gl. 38 kr. na teden, sedaj pa znaša plača največ 8 gl. 19 kr.

Statistika prenehanja dela. Statistični odelek v c. kr. kupčijskem ministerstvu je pred kratkim izdal statistične poizvedbe gledé prenehanja dela pri avstrijskih obrtnih podjetjih v letu 1896. Po tem poročilu je bilo pri vseh podjetjih, v kolikor ona ne spadajo pod nadzorstvo poljedelskega ministerstva, 294 delavskih stavk (1. 1895 jih je bilo le 205). Pri teh stavkah pa je bilo prizadetih 1403 podjetij. Število stavkujočih delavcev je znašalo na 36.114 Dela niso izvrševali v 595.768 dneh. Stavk se ni vdeležilo le 3667 na dotičnem podjetju nastavljenih delavcev. Kar se tiče prenehanj dela v posameznih kronovinah, jih je bilo na Nizjem Avstrijskem 113 pri 451 podjetjih, na Češkem 93 pri 413 podjetjih, na Moravskem 29 pri 97 podjetjih, v Galiciji 19 pri 309 podjetjih, na Tirolskem in Vorarlberskem 11 pri 50 podjetjih, v Šleziji 9 pri

10 podjetjih, na Stajerskem 7 pri 169 podjetjih, na Primorskem 6 pri 6 podjetjih, na Gornjem Avstrijskem, Kranjskem in v Dalmaciji sta bili le dve stavki, na Koroškem pa samo ena. Na Solnograškem in v Bukovini ni bilo leta 1896 nobene stavke. Kar se tiče vzroka stavk, je bilo v 137 slučajih zahtevanje povišanje plače, v 66 slučajih čas dela in v 39 slučajih odpust delavcev poglavitni vzrok. Od 294 stavk jih je imelo leta 1896 popolen vspah za delavce 39; pri 43 so le deloma dosegli, kar so zahtevali; 77 stavk se je brez vspeha končalo.

Delavska posredovalnica v Njujorku. Večina delavskih posredovalnic ne gleda tako na splošno korist delavcev, kakor na svojo lastno. Nasprotno pa moramo trditi o posredovalnici, katero vodi vlada v mestu Njujorku. Vstanovljena je bila po zakonu od 28. maja 1896. leta; pojasnila dobiva pri njej tako delodajalec kakor deloiskavec brezplačno. Ko je pričela svoje delovanje, je bila na cesti pred hišo, kjer se nahaja posredovalna pisarna, vedno potrebna policija, da je bila cesta prosta delavcev. Iz letnega poročila, ki ga je izdal nedavno za leto 1896. vodja pisarne, se razvidi, da je bilo v času od dné 20. julija 1. 1896 do 1. januarija 1897. leta 8988 prosilcev (in sicer 6790 moških in pa 2198 ženskih) vpisanih. Od teh jih je bilo blizu 60 odstotkov v zadnjih treh letih brez vsakega rednega dela. Dela se je moglo preskrbeti le 444. Svoje poročilo sklepa ravnatelj: »Konečno naj mi je dovoljeno opomniti, da je trditev, da bi se dobilo delo za vse one, kateri bi hoteli delati in da le oni nič ne delajo, kateri želijo tega, nepravilna. Skušnja te pisarne ovrže to trditev in jo imenuje največjo laž.«

Obrtne nadzornice. Na Bavarskem bodo že dné 1. okt. t. l. nastavili dve obrtni nadzornici. Na Hesenskem in Badenskem je že tudi sklenjena postava, ki doleča vstanovitev ženskih nadzornic. Seveda je to na Nemskem. Pri nas smo v tem oziru precej od zad. Glasnik je že velikrat zahteval tudi za nas tako postavu in naša krščansko-socijalna delavska organizacija stoji načelno na tem stališču, da morajo biti za delavke tudi ženske nadzornice. Socijalna demokracija se seveda ne gane menda zato ne, ker ji je dovolj, če od delavcev in delavk pobira davek in če se na rudečih plakatih imenuje »delavska stranka«.

Želez-ničar.

Osojbe ameriških železnic. Pretekli mesec so bili izdani statistični izkazi železnic Zjedinjenih držav severnoameriških, po katerih je vseh uslužbencev pri imenovanih železnicah več kakor 800.000 mož. Od teh je 100.000 uradnikov na postajah, 35.000 strojevodij, 40.000 kurjačev, 25.000 višjih in 65.000 nižjih sprevodnikov, 130.000 je delavcev in mašinistov v delavnicah, 20.000 brzovajnih uradnikov, 45.000 čuvajev in 175.000 ljudi ima nalogo vzdrževati progo. Vsi ostali so pri vodstvih in pri upravi železnic. Ako prištejemo vse družine teh železničarjev, dobimo, da več kakor dvajseti del vsega prebivalstva Zjedinjenih držav živi od zaslužka pri železnicah. Kakega pomena je tam ravno železniški promet za celo trgovsko gibanje, je razvidno iz števila dolarjev, katere štejejo železnice vsako leto za upravo, obresti in za druge stroške. Vsak dan zaslužijo vsi uslužbenci povprečno dva

milijona dolarjev, v našem denarju 5,196.000 gld., toraj na dan po 6 gld. 49 kr. Obresti znašale so pretečeno leto 250 milijonov dolarjev; da se pa gospodom kapitalistom slabo ne godi, razvidi se iz tega, da je letna dividenda 80 do 100 milijonov dolarjev. Poprava železniških prog, dobava in ohranitev strojev in vagonov stane do 125 milijonov dolarjev na leto. — Da tudi pri železnicah skrbé za znano ameriško reklamo, kaže to, da vsako leto samo za raznovrstne lepake in naznanila izdajo okroglih 12 milijonov dolarjev. Pravni zastopniki in odvetniki poberejo od železnic na leto 10 milijonov dolarjev, — hvala Bogu, tudi tam se gospodom ne more slabo goditi — Znano je, da na angleških in ameriških železnicah najhitreje vozijo, in da so morebiti radi tega nesreče bolj pogoste. Železnice Zedinjenih držav plačajo na leto 5 milijonov dolarjev odškodnine poškodovancem. Svota se nam zdi ogromna. Ako pa mislimo na število železničarjev in se oziramo na to, da je velika množica potnikov izseljencev, kateri jezika ne umejo, da bi napise brali, kateri jih nesreče svaré in tudi na to, da v Ameriki ne skrbijo tako očetovsko za potnike kakor v Evropi, da tam vsakdo dela kar mu drago, — ne kakor pri nas, ko se večkrat pri najboljši volji ni mogoče ponesrečiti, — zdi se nam, da tudi ta številka ni — »amerikansko« zlagana. — Slednjič se pa vozi po ameriških železnicah več velikih kapitalistov, kakor jim navadno pravimo milijonarjev, pa to le iz edinega uzroka, ker jih je tam več, kakor pri nas. Za Boga, ako se temu možu palec na železnici skrivi! Ti gospodje imajo drage palce! Železničar dobi par dolarjev, nekaj dni je malo manj kruha v hiši, radi tega pa vlak ne skoči iz tira. Kedo bo pa namesto gospoda »kupone« rezal, ako ima palec poškodovan? Sploh pa pravijo ljudje, kateri so iz blažene Amerike zopet v domovino prišli, da tam roka še bolje roko umiva kakor pri nas. — Skupni izdatki železnic presegajo na leto 1200 milijonov dolarjev. Ta številka se seveda od leta do leta spreminja, posebno v Ameriki, kjer so tako zvani »krah« na dnevnem redu. Vsekako so pa te številke pomenljive; iz njih se razvidi važnost železnic za svetovni promet in za vsakdanji kruh milijonov prebivalcev Zedinjenih držav.

Naši nasprotniki.

»Ubogi« sodrugi-voditelji socialnih demokratov. Zasepljenost nekaterih ljudij je že kar grozna. V prvi vrsti teh zasepljencev stojijo socialisti. Sto- in stokrat se jim je že dokazalo jasno kot beli dan, da jih njihovi voditelji slepé in na nečuvén način vodijo za nos. Navzlic temu pa derejo kar slepo za temi voditelji; samo da ti malo pozabavljajo veri in »črnim«, pa je vse dobro. Sodrugi potem pohlevno znašajo svoje krajcarčke v razne rudečkarške »fonde«, ne mislijo pa na to, da se od teh, žuljevo od njih zasluženih novcev redijo in košatijo gospodje voditelji. Tako ima vodja nemških socialnih demokratov, znani Bebel, ob curiskem jezeru v Švici krasno vilo v vrednosti pol milijona mark. Uže od daleč vidi na parniku bližajoči se potnik veliko in krasno to trinadstropno poslopje, ležeče ob bregu jezera. Vilo obdaja velik, lep vrt z lopami in paviljoni. Ta vrt je umetno napravljen tako, da so se naredili nasipi v jezero, kar je stalo seveda ogromne svote. Ves vrt je obsajen z zlahtnimi trtami. Po koliko shodih in člankih moral je Bebel

zabavljati kapitalistom, predno je iz delavskih krajcarjev zamogel nabrati tako ogromno svoto — v svojo zabavo! Ubogi socialisti!

Drobtine.

Družba sv. Mohorja. Kakor smo izvedeli, šteje slavna naša družba sv. Mohorja letos 77.181 udov, to je 5621 več, kakor lani. Ta novica bode gotovo izredno razveselila vse Slovence in jih napotila do srčne hvaležnosti Bogu, ki tako blagoslovlja družbo, pa tudi do hvale požrtvovalnim poverjenikom, kateri imajo pač največ zaslug za lepi napredek družbe! Da bi tako ostalo tudi v bodoče!

Romarski vlak v Marijino Celje. Kakor prejšnja leta, vozil bode tudi letos posebni vlak iz Spodnjega Štajerja (od Celja) v Marijino Celje. Cena je vožnji letos še nižja nego lani (od Celja tja in nazaj 5-39 gld., od Poljčan 4-96 gld.). Vlak odide iz Celja 10. avgusta zgodaj zjutraj. Udeleženci naj se zglasijo saj do 2. avgusta. Nadaljna pojasnila daje in vozne listke razpošilja č. g. Anton Šebat, kaplan v Poljčanah.

Sestanek slovenskih odvetnikov. V nedeljo je bil v Ljubljani sestanek slovenskih odvetnikov in notarjev. Slišale so se žalostne reči, kako postopajo posamna sodišča nasproti slovenskemu jeziku. Piscu teh vrstic se je zdelo, da poslušaj povesti iz tisoč in ena noč, in vendar so te povesti v devetnajstem stoletju v Avstriji popolna resnica. Saj so jih povedali možje iz svojih lastnihkušenj. Poročilo pride prihodnjič.

Socijalni ukaz. »Hlasy z Hané« povedó, da je prišel od generalštaba dunajskega ukaz vsem socijalno-demokratičnim listom nabrati nekaj denarja za socijalne poslance, kateri neki stradajo. Da, da! Poprej so padali desetaki, parlamenta zdaj ni, delati se jim pa ne ljubi.

Za delavsko ravnopravnost. Znani tržaški Raskovič je v zadnji seji tržaškega mestnega sveta grmel proti delavcem v pristanišču, ki prihajajo s Kranjskega in Štajerskega jemati »domačim Tržačanom« kruh izpred ust. Za tem gromenjem tiči pa nekaj popolno zanimivega, kar treba pojasniti. Raskovič je v prvi vrsti renegat in hud, a ob enem smešen sovražnik naše narodnosti. Z vsemi svojimi slabimi močmi si prizadeva, da bi ostalo njegovo ime na površju, da bi ostal imenovan v zgodovini tržaške javnosti. Zatoraj se trudi, da bi ustregel vladajoči kliki, ki ga vzdržuje. Ker je pogorel na letošnjem občnem zboru socijalnih demokratov, kateri so mu preveč mešani in premalo upogljivi, želi si v Trst drugih elementov, ki bi za košček Raskovičeve polente storili vse, kar bi bilo v njegovo čast in slavo. Namera je toraj očitna. Raskovič je zahteval od župana, naj poskrbi za to, da se ne bodo odriivali domačini v tržaški luki po tujcih. Ti domačini so Raskoviču laški pritepenci, za katere želi »Progresso« zidati prenočišče. Ti laški usiljenci naj zapodé iz pristanišča poštene avstrijske delavce. Raskovič ni kar nič skrival, da so ga prišli ti ljudje prosit, naj se ozira nanje in jim preskrbi kruha, Slovence pa naj izrine. Seveda Raskovič misli, uprava javnih skladišč v Trstu pa obrača! Minola leta so pokazala, kaj so italijanski delavci in tržaški mestni postopači. Tatvine in lopovščine so bile na dnevnem redu in vse razne druge ostudnosti v pristanišču. Policija je vodila stalni register za hudodelce iz pristanišča, ki je bilo vsled teh svojih »delavcev« prišlo pred svetom že v slabo ime. Naposled si je uprava stvar premislila in jela iskati pridne in poštene ljudi iz notranje domovine na mesto lenuhov, postopačev in tatov iz blažene Italije in tržaških kotov. To pa zdaj Raskoviču ni po volji in kot mednarodni zaščitnik delavstva zahteva, da se raznim laškim pritepencem preskrbi kruh in streha v Trstu, avstrijske domačine pa naj odnese krokar. Jako vrla je v programu tega človeka točka, da se briga toliko za srečo domačega delavstva! Ko pa je pred par leti sklenila kranjska obrtna družba, za katere hrptom tiči več tržaških židov,

z vlado pogodbo, da dobi oproščenje davščine za svoje podjetje za dobo 25 let le pod pogojem, da vzame v delo le avstrijske podanike, tedaj je podjetnik začetnih del pritegnil samih lakotnikov iz bližnje Italije, domačine pa odrinil. Tedaj se ni oglasil proti temu Raskovič in ni tožil, da se odrivajo domačini. Odkar so se pojavili nemiri v Italiji zaradi pomanjkanja kruha, počelo se je ne navadno gibanje med iredentistiškimi krogi v Trstu v prilog stradalcem iz Italije. Vse se giblje, da bi priskrbeli živeža in kruha tem stradalcem, in v svoji silni ljubezni do vsega, kar je italijansko, ne vidijo ti krogi nič avstrijskega. Ako tak fanatizem more roditi kaj zdravega za našo državo, potem bi bilo čudež.

Judovsko oderuštvo. Gimnazijsko ravnateljstvo mesta Kolomeje v Galiciji je bilo obveščeno, da se nahajajo vsi krščanski dijaki-četrtosolci — v krempljih judovskega oderuha. Več od teh je bilo prisiljeno prodati vse šolske knjige, da so plačali oderuhu obresti. Ko so začeli raziskavati stvar, so prišli do tega, da je oni oderuh, ki je izsesaval tako krščanske dijake, njih sošolec, seveda jud. Ko so preiskali stanovanje mladega judovskega oderuha, so našli pri njem celo zalogo šolskih knjig. Vsa zadeva se je izročila takoj državnemu pravdnistvu.

Od veselja je znorel v Hamburgu neki krojaški pomočnik, ko je podedoval veliko dedščino v znesku 25.000 mark. Ker je preje komaj toliko zaslužil, da se je zamogel preživeti, ni vedel sedaj od samega veselja kaj početi. Najel je več kočij in povabil svoje tovariše, da so se vozili okrog po mestu. Nazadnje jih je bogato pogostil v hotelu. Nekoliko dnij pozneje pa je napovedal v veliki dvorani ljudski shod, kjer je hotel govoriti o tem, kako postane človek bogat in srečen. A k shodu ni bilo žive duše razven 25 natarjev, katere je najel za postrežbo gostov. Vsakemu izmed teh je podaril, ker so poslušali njegovo zanimivo predavanje, po tri krone. Poleg tega je napravil še več tacih smešnih, vsled katerih ga je prijela oblast, katera ga je zaprla v norišnico, ker je dognal zdravnik, da je nesrečnež znorel.

Prvi kovač. Spominek za prvega kovača Tubelkajna, sina Lamehovega in Selimovega, od katerega govori sv. pismo v prvih Mojzesovih bukvah četrtega poglavja 22. vrste: »Tubalkajn, kateri je bil kladvar in kovač vsega orodja iz bronu in železa«, bodo postavili v mestu Pitsburgu severoamerikanske združene države Pensilvanije. Vzorec je že zgotovljen in predstavlja Tubelkajna kot kovača pri delu. Železo, katerega kuje, bo služilo ob enem za električno, na daleč svojo luč razlivajočo svetilko.

Darovi:

Slov. katoliškemu delavskemu društvu: Gospodje: Dr. Fran Papež 3 gld., Anton Perme 1 gld. 50 kr., Neimenovan 50 kr.

Učenca,

kateri ima veselje učiti se pekovskega obrta, sprejme takoj pod ugodnimi pogoji **Luka Habat ml., pekovski mojster v Zagorju ob Savi.**

Prečastiti duhovščini in slavnemu občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo postrežbo in znižane cene. Vsled mnogoletne izkušnje in z izpitom, ki sem ga napravil na Dunaju v prikojevalni šoli, mi bo mogoče postreči in ustreči vsaki želji cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,
krojač v Ljubljani,
Vodnikov trg št. 4.